

Význam a užití hlásných letounů.

Dnes je již všeobecně uznáván význam bombardovacího letectva jakožto velmi účinné složky

1. při obraně zápolních cílů proti útokům nepřátelského letectva,
2. při získávání vzdušné převahy všeobecně,
3. v boji o místní převahu ve vzduchu,
4. při zásahu letectva do pozemní bitvy samé.

Je však nutno si uvědomit, že se účinnost bombardovacích útoků může projevit v předpokládaném rozsahu jen tehdy, jestliže byly získány příznivé podmínky pro jeho zasazování, t. j. pracuje-li spolehlivě letecké zpravodajství. A tento problém je ve skutečnosti obtížnější, než se snad zdá na první pohled. Nejde totiž pouze o to, aby bombardovací výprava útočila na cíl, který jí byl označen, nýbrž o to, aby velitel výpravy zahájil útok v nejpríznivějším okamžiku, kdy má možnost dosáhnout nejlepších výsledků. Aby se tedy mohl velitel bombardovací jednotky účelně rozhodnout, potřebuje mít vlastní zpravodajské orgány, jež by ho soustavně

informovaly o podmínkách, majících vliv na provedení úkolu. K těmto podmínkám patří:

okamžitá situace cíle a jeho obrana,
povětrnostní podmínky v prostoru cíle a na dráze letu,
činnost nepřátelského bojového letectva,
výsledky předcházejících útoků, byly-li jaké provedeny.

Všechny uvedené podmínky jsou hodnoty velmi proměnlivé. Z těchto důvodů je výhodné, aby byl velitel bombardovací jednotky včas obeznán s plánem užití bombardovacího letectva, v němž by byly označeny úkoly a cíle podle pořadí důležitosti i s vysvětlením účelu, podle okolností i předvídaný počet prostředků a časové rozpětí, v němž mají být úkoly splněny, a někdy též součinnost s ostatními druhy letectva. V rozsahu těchto údajů rozhoduje pak velitel bombardovací jednotky sám o provedení jednotlivých úloh. Mohou se ovšem též vyskytnout případy, kdy nadřízený velitel nařizuje sám jednotlivé úkoly a je pak i časově přesně vymezí; ovšem pak musí počítat s tím, že se třeba neprojeví předpokládaný výsledek, ježto nebyly splněny podmínky, potřebné pro úspěšný zásah bombardovací výpravy. Rozumí se, že takové disponování nemůže nikdy zvýšit výkonnost bombardovacích jednotek.

O tomto způsobu zasazování bombardovacího letectva máme mnoho příkladů ze světové války; většina z nich končila malým úspěchem, výpravy byly řízeny do prázdna, zato bombardovací jednotky samy utrpěly často značné ztráty. Tak na př. byly prováděny útoky na nepřátelská letiště právě v době, kdy nepřátelské jednotky byly ve vzduchu; ty pak prostě přistaly na pomocném letišti, takže se útok na letiště prakticky vlastně nikterak neprojevil. Anebo byla bombardována nádraží právě neobsazená, ač o několik hodin později tam stálo několik vlaků se střelivem a plynem. Průmyslový podnik byl napaden v době, kdy v něm pracovalo jen nejnutnější osazenstvo, ač by útok, kdyby byl proveden při směně, zavinil značnou paniku, jež by mohla přechodně rozrušit výrobu. Konečně se stalo, že se bombardovací jednotka pro nedostatek zpráv o činnosti nepřátelského stíhacího letectva střetla s ním již při letu přes frontu, že utrpěla někdy značné ztráty, a i když pronikla nad cíl, nemohla mu způsobit valné škody.

Tyto zkušenosti byly po světové válce pečlivě zhodnoceny a výsledkem jich byla organizace vlastního zpravodajství pro potřeby bojového letectva. Bombardovací letectvo neplní svých úkolů zpravidla samo, nýbrž v součinnosti se stíhacím letectvem a je proto samozřejmé, že z tohoto zpravodajství musí co nejvíce těžit také velitelé stíhacích jednotek.

Nebudu se tu rozšiřovat o významu a činnosti leteckého zpravodajství v míru, nýbrž chci se zmínit o jednom jeho pátracím orgánu za války, o hlásných letounech.

Hlásný letoun je v podstatě letoun zpravodajský, jehož posádka získává zprávy pro velitele jednotek bojového letectva. Význam takto získaných zpráv pak dává spolehlivý podklad pro úspěšné plnění daných mu úkolů v okamžiku nejprůzračnějším.

Posuzujeme-li činnost bojového letectva při úkolech 1—3, vidíme, že tato činnost záleží u bombardovacího letectva v útocích na nepřátelské letectvo a na jeho průmysl ve větším nebo menším rozsahu na zemi, činnost stíhacího letectva pak v ničení nepřátelských letounů hlavně ve vzduchu. Jsou tedy obě tyto složky těsně navzájem sloučeny a jedna bez

druhé nemůže mít plnou hodnotu. Při úkolech za 1 se pak rozšiřuje ještě činnost bombardovacího letectva na útoky proti nepřátelskému průmyslu vůbec, jakož i na útoky na důležitá životní střediska nepřítele v případě odvěty.

Význam hlásných letounů při úkolech 1—3:

Při těchto úkolech hlásné letouny:

- a) získávají podrobné zprávy o situaci jednotlivých podniků (obsazení, směny, ruch v nich, přísuny surovin, hromadění materiálu, sklady, intenzita železniční dopravy, převozy hotových výrobků z továrny a p.),
- b) zjišťují aktivní obranu a pasivní opatření, jakož i změny, jež v nich nastaly,
- c) pátrají po situaci letectva, jež se účastní při obraně cíle,
- d) oznamují povětrnostní podmínky nad cílem i v prostoru prolétávaném cestou k cíli,
- e) pořizují fotografické snímky účinků za posledních bombardovacích útoků vlastních jednotek.

Jejich úkoly se však ještě značně rozmnožují, jestliže jim bylo svěřeno, aby pátraly po činnosti nepřátelského bojového letectva, proti němuž má být veden boj.

Důležitost hlásných letounů ve dne:

Pro bombardovací jednotky: zjišťují obsazení a ruch na nepřátelském letišti a činnost bojových jednotek na něm umístěných. Dále plní úkoly za b), d). Tyto zprávy dodávají radiotelegraficky veliteli bombardovacího letectva. Aby se pak bombardovací výprava nestřetla s nepřátelskými stíhači před dosažením cíle, doporučuje se rozšířit činnost hlásných letounů i na pozorování letišť nepřátelského stíhacího letectva neb i na zjištění prostorů, v nichž právě pracuje.

Tím má velitel bombardovacího letectva přesné zprávy o obsazení letiště, na které chce útočit, zná povětrnostní podmínky a způsob obrany a podle zjištěné činnosti nepřátelských stíhačů si může zvolit výhodnou dráhu letu i dobu, kdy jeho výprava může být nejméně rušena zásahem nepřátelských stíhačů.

Jde-li o nepřátelské bombardovací útoky proti vlastnímu týlu nebo letišťům, sledují hlásné letouny činnost a start bombardovacích nepřátelských jednotek a získané zprávy odesílají radiotelegraficky. Jakmile bombardovací výprava opustí letiště, doprovázejí ji opodál a oznamují příslušným velitelům počet startujících rojů, výšku letu, směr letu, ochranu atd.

Trvá-li nebezpečí, že by útok mohl směřovat na letiště vlastního bombardovacího letectva, jest ještě dostatek času k vyklizení ohrožených letišť a k přemístění bojových jednotek na letiště pomocná.

Význam činnosti hlásných letounů ve prospěch stíhacího letectva záleží v stálém informování velitele stíhací jednotky o situaci letící nepřátelské bombardovací výpravy, takže může včas zasáhnout. Je-li pak na hranicích anebo v blízkosti čáry dotyku vybudována radiotelegrafní síť leteckých orientačních důstojníků nebo radiovými stanicemi vyzbrojených hlásek, které tato hlášení podle vlastního pozorování doplňují a pak stíhací jednotky, zasazené proti přibližující se bombardovací výpravě, radiofonicky vedou, je zaručena největší pravděpodobnost, že se stíhači střetnou s nepřátelskou výpravou ještě před cílem. Nejsou-li

tak silni, aby mohli úspěšně zasáhnout proti sevřené skupině, mohou vyčkat, až skupina dolétne do prostoru působnosti dělostřelectva proti letadlům, aby pak napadli rozptýlené bombardovací letouny.

V noci: hlásné letouny zjišťují v noci poměrně snadno letiště, kde se v noci létá, neboť tato letiště bývají zpravidla občas osvětlována. Bombardovací letouny mohou pak útočit proti určité obsazeným letištím.

V některých státech se stíhací letectvo cvičí v nočním stíhání nad nepřátelskými nočními letišti. Stíhač vyčkává odletu a příletu bombardovacích letounů a pak je sestřeluje, jakmile rozžehly polohová světla. Tato letiště zjišťují rovněž hlásné letouny.

Zasahuje-li bombardovací nebo bitevní letectvo přímo do pozemního boje, útočí na přesunující se zálohy a proudy na silnicích. K těmto úkolům přistupuje dnes ještě boj proti motorizovaným jednotkám a shromaždištím zvláštních bojových prostředků i proti automobilním kolonám s pěchotou. I tu mohou nabýt hlásné letouny značného významu pro bombardovací i stíhací jednotky.

Jestliže by byla nepřátelská letiště příliš vzdálena od státních hranic anebo od čáry dotyku, bude někdy nutno nejprve zjistit nejčastěji užívané náletové cesty nepřátelských bombardovacích výprav a pak nad určitými prostory číhat a vyčkávat jejich náletu.

Je zřejmé, že se hlásné letouny stanou velmi důležitým cílem nepřátelských stíhacích rojů. Proto musí být konstruovány tak, aby se mohly samy chránit. Tato ochrana záleží v rychlosti, stoupavosti a ve velikém dostupu. Podle souhlasných názorů v cizině se požadují pro tyto letouny vlastnosti nejnovějších stíhacích letounů. Další požadované vlastnosti jsou: má to být dvoumístník, mající značný dolet, spolehlivou, velmi výkonnou radiotelegrafní stanici s krátkými vlnami a značným dosahem. Ještě dnes se různí názory co do počtu motorů. Francouzové zastávají motory dva, jiné státy motor jeden. Na noc letouny dvoumotorové s nehluchým chodem motorů; v tom se názory shodují.

Letecké armády velkých států disponují dnes vlastním zvědným letectvem, jež vyhledává zprávy pro vedení letecké války. Ale ani velké státy nemohou z finančních důvodů věc zařídit tak, aby všechny zvědné jednotky měly stále nejmodernější materiál. Proto stanovil generál Armen-gaud požadavek, aby jen nepatrná část zvědných jednotek byla vybavena letouny, rovnajícími se výkony nejnovějším stíhacím letounům. U těchto jednotek musí být materiál neustále obměňován podle nejnovějších pokroků techniky. Lze-li tuto obměnu materiálu provést u menšího počtu jednotek, nelze totéž tvrdit o celém stíhacím letectvu protivníkově. Proto lze tímto způsobem dosáhnout toho, aby si tyto jednotky zajistily alespoň rovnocennost s nepřátelskými stíhacími letouny.

Užití hlásných letounů nezůstane ovšem omezeno jen na úkoly v prospěch bojového letectva; tyto letouny se budou zúčastňovat dalekých zvědů do hlubokého týlu, odkud by se normální zvědné letouny vracely jen s velkými obtížemi; neboť hlásná služba, vybavená radiovými stanicemi, bude pracovat tak rychle, že by se normální typy zvědných letounů stávaly zhusta obětí nepřátelských stíhačů, jejichž letouny se už dnes vyznačují znamenitou rychlostí. Pro tyto zvědy musí býti zvlášť pečlivě vycvičeny posádky, z nichž pozorovatelé musí mít vyšší taktické vojenské vzdělání.

Zprávy hlásných letounů musí být neprodleně zaznamenávány zpravodajskými důstojníky, aby příslušní velitelé mohli být neustále informováni o vzdušné situaci. Nejlepší pomůckou je plastický stůl, na němž je sí-

tuace hned zřejmá. Není-li po ruce, nutno se spokojit zvláštní zpravodajskou mapou.

Naskytá se nyní otázka, jaká má být organizace hlásných letounů v státech střední velikosti. Není pochyby o tom, že jejich význam pro tyto státy bude ještě důležitější než pro státy velké, neboť malou početnost prostředků musí jim nahradit pečlivě řízené zpravodajství. Ježto budou také plnit, a to převážně, úkoly dalekých zvědů, jest jejich existence velmi nutná. Počet těchto jednotek bude ovšem nepatrný. Nejvýhodnější by bylo, kdyby byly podřízeny přímo vrchnímu velení. Jednotlivé letouny a podle okolností i celá jednotka by pak mohly být přidělovány přechodně bojovému letectvu.

V státech, kde jsou bojové letecké jednotky sdruženy ve vyšší taktické svazky, měly by být hlásné letouny v jejich organickém svazku. Mělo by to tu výhodu, že by se velitelé bombardovacích jednotek mohli lépe a celkem se značnou jistotou seznamovat s povahou cílů a podmínkami útoku.

Proti zastáncům hlásných letounů se ozvaly hlasy, které namítají, že se tak letecká válka zkomplikuje. Nutno však uvážít, že každý pokrok zavádí komplikace, a s tím se již musíme smířit. Ani pozemní armáda, ani válečné loďstvo se jim neubránily.

Vážnější námitka je ta, že toto užití zeslabuje letecké jednotky o letouny, jichž nebude možno často použít pro jiné úkoly, zvláště bude-li činnost bojového letectva intenzivní. Tato námitka je správná. Avšak uvažujeme-li, zda je výhodnější mít větší počet bojových letounů a zasazovat je často do neurčita a vydávat je značným ztrátám, aniž splnily úkol, či menší počet, ale užívaných podle spolehlivých a přesných zpráv, musíme přiznat, že menší počet letounů nabývá tím hodnoty i účinnosti. Tyto výhody budou přispívat k zvýšení morálky především vlastního letectva a rovněž se projeví i v širším měřítku.

Letectvo u nás a v cizině.

Anglické letecké manévry v r. 1935.*)

Od 22. do 26. července t. r. byla jako každoročně v okolí Londýna velká letecká cvičení. Všeobecná situace se podobala v hlavních obrysech situaci při cvičeních loňských.

Stát jižní (strana červená), do jehož oblasti náležel průplav (Kanál La Manche) a jeho severní pobřeží, měla za úkol napadnout stát severní (strana modrá), jehož hlavním městem byl Halton. Hlavní útoky měly však býti vedeny na jiné cíle, především proti Cardingtonu jakožto vojenskému středisku, Dagenhamu, sídlu motorového průmyslu, Hendonu, důležitému letišti, Park Royalu, továrnám na letadla, proti tenisovým hřištím ve Wimbledonu jakožto záložním leteckým skladům, ministerstvu letectví jakožto sídlu ministerstva letectví modrých, proti loděnicím u Tilbury jakožto loděnicím válečného námořnictva, dále proti Northoltu, Duxfordu a North-Wealdu jakožto důležitým leteckým přístavům.

Cvičení se zúčastnilo asi 370 letounů. Modrá strana měla, vyjímajíc jednu letku zvědných letounů (Hawker „Audax“), výhradně letouny stíhací, a to 16 letek, z nichž 4 byly těžké stíhací letky Hawker „Demon“ (dvoumístné letouny).

*) Luftwehr, čís. 8. a 9. z r. 1935.